

(ร่าง)
พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ .....
เป็นปีที่ ..... ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา
ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา
(ฉบับที่..) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น (๓/๑)¹ ของมาตรา ๗² แห่งประมวลกฎหมายอาญา
“(๓/๑) ความผิดฐานกระทำความทราม ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖๖/๑”

มาตรา ๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา ๑๖๖/๑³ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

¹ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเขตอำนาจศาลสากล (universal jurisdiction)

²

- เป็นการแก้ไขให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ข้อบทที่ ๕ ซึ่งสอดคล้องกับคำแถลงการณ์ของราชอาณาจักรไทยเมื่อตอนให้สัตยาบัน
- เป็นการแก้ไขลงในหลักเรื่องสัญชาติ ซึ่งครอบคลุมตามอนุสัญญา
- การแก้ไขลงในมาตรา ๔ จะมีข้อดีที่ทำให้การจัดหมวดหมู่ชัดเจน เพราะเป็นกลุ่มความผิดที่เกี่ยวกับเจ้าพนักงานที่กระทำในต่างประเทศ แต่จะไม่ครอบคลุมกรณีที่คนสัญชาติไทย ถูกเจ้าพนักงานต่างประเทศกระทำความผิดในต่างประเทศ

“มาตรา ๑๖๖/๑ ผู้ใดเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ⁴ พนักงานสอบสวน⁵ เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่สืบสวน ควบคุม⁷ ชัง หรือกักตัว⁸ กระทำการ หรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ดังต่อไปนี้ในตำแหน่ง⁹

(1) กระทำ¹⁰ ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราตามมาตรา ๒๗๖¹¹

- เพิ่มเป็นมาตรา ๑๖๖/๑ ซึ่งอยู่ในกลุ่มเจ้าพนักงานกระทำโดยมิชอบ
- ถ้าไปเพิ่มเป็นมาตรา ๑๕๖/๑ จะไปอยู่ในกลุ่มเจ้าพนักงานกระทำโดยทุจริต ซึ่งไม่ตรง
- ถ้าไปเพิ่มเป็นมาตรา ๒๐๕/๑ จะจำกัดอยู่แค่เจ้าพนักงานในการยุติธรรม ซึ่งไม่ครอบคลุมเจ้าพนักงานหลายกรณี
- ถ้าไปเพิ่มในมาตรา ๓๐๘/๑ จะไปอยู่ในลักษณะ ๑๐ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย ซึ่งจะไม่ครอบคลุมกรณีการกระทำชำเราซึ่งเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศ อีกทั้งแท้จริงแล้วมุ่งลงโทษเจ้าพนักงานจึงควรอยู่ในลักษณะ ๒

4

- มีความหมายเฉพาะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๑๖) ซึ่งมีความหมายรวมถึงเจ้าพนักงานทุกประเภทซึ่งมี “อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน” และ เจ้าหน้าที่ซึ่งมี “หน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม” ดังนั้นจึงรวมถึงเจ้าหน้าที่ทหาร (ซึ่งปฏิบัติการตามกฎหมายพิเศษ เช่น กฎอัยการศึก, พรบ.ให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางประเภท) รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายอื่นๆ เช่น พนักงานกรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า ฯลฯ
- ถ้อยคำ “พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” มีปรากฏอยู่ในมาตรา ๗ พรบ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา จึงเป็นถ้อยคำที่มีอยู่แล้ว
- ในที่ประชุมคณะอนุกรรมการธิการ มีคณะทำงานบางท่านเสนอว่าควรใช้คำว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน” ซึ่งจะมีความหมายกว้างและครอบคลุมเจ้าพนักงานทุกประเภท
  - ข้อดี: สอดคล้องกับอนุสัญญา และจะไม่มีเจ้าหน้าที่ประเภทใด / กรณีใด หลุดจากความรับผิด (กฎหมายของสหรัฐอเมริกาจำกัดเฉพาะผู้ที่อยู่ในที่คุมขัง หรือการควบคุมทางกายภาพ + อนุสัญญาฯ ข้อบทที่ ๑๐ ก็เน้นการอบรมเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจับกุม ควบคุม กักขัง ซึ่งมีโอกาสเสี่ยงที่จะมีการกระทำทรมาน)
  - ข้อเสีย: จะทำให้เจ้าหน้าที่บางประเภท บางกรณีต้องเข้าข่ายนี้ด้วย เช่นกรณีการลงโทษของครูต่อนักเรียนที่รุนแรงเกินกว่าเหตุ หรือกรณีที่เจ้าหน้าที่ทหาร/ตำรวจ ลงโทษผู้ได้บังคับบัญชาในการฝึกซ้อม

⁵ มีความหมายเฉพาะตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๖) อีกทั้งยังเป็นถ้อยคำซึ่งปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา หลายมาตรา

6

- ไม่ใช่คำว่า “เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา” ซึ่งปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา เพราะไม่ต้องการจำกัดเฉพาะการสืบสวน ในคดีอาญา
- ส่วนสำนวนเอามาจาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๖)

⁷ เป็นคำที่ใช้ได้ทั้งการควบคุมจำเลย และผู้ต้องหาในคดีอาญา ทั้งตามวิธีพิจารณาความอาญา, พรบ. จัดตั้งศาลเยาวชนฯ และการควบคุมตัวกรณีอื่นๆ เช่นการควบคุมตัวตาม พรก การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

⁸ การกักตัวตามกฎหมายอัยการศึก

⁹ ถ้อยคำจากมาตรา ๒๐๐ ซึ่งเป็นการกระทำในหน้าที่โดยมิชอบเพื่อช่วย หรือเพื่อแกล้ง

¹⁰ ในที่ประชุมคณะอนุกรรมการธิการ มีคณะทำงานบางท่านเสนอว่าควรใช้คำว่า “อันเป็นการกระทำความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา หรือกระทำการอันเป็นเหตุให้ผู้กระทำรับอันตรายสาหัส หรือรับอันตรายต่อจิตใจในระยะยาว”

- ข้อดี: จะไม่มีการกระทำใดที่ก่อให้เกิดผลดังกล่าว หลุดจากความรับผิด ซึ่งจะสอดคล้องกับอนุสัญญาฯ
- ข้อเสีย: จะทำให้การตีความกฎหมายกว้าง และกลายเป็นการสร้างกฎหมายใหม่ ซึ่งจะทำให้การตีความมีความไม่ชัดเจน อีกทั้งยังเป็นกรณีกรรมเดียวตีความกฎหมายหลายบทแต่ถ้ากำหนดแบบร่างที่ยกมานี้ จะทำให้กฎหมายมาตรานี้เป็นเพียงบทเฉพาะ ซึ่งจำกัดขอบเขตที่ชัดเจน และเจ้าหน้าที่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้

(2) กระทบความผิดฐานทำร้ายร่างกายตามมาตรา ๒๙๗¹²

(3) กระทบความผิดฐานกระทบความผิดฐานทำร้ายร่างกาย จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกรับอันตรายต่อจิตใจในระยะยาว¹³

ถ้าการกระทำนั้นได้กระทำโดยมีความมุ่งหมายเพื่อ

(1) ให้ได้มาซึ่งถ้อยคำ หรือคำรับสารภาพ¹⁴ ของผู้ถูกรับทำร้ายนั้นเอง หรือของผู้อื่น

(2) ลงโทษผู้ถูกรับทำร้ายนั้นเอง

(3) ข่มขืนใจ¹⁵ ให้ผู้ถูกรับทำร้ายนั้นเอง หรือผู้อื่นกระทำการใด ไม่กระทำการใด หรือจ่ายอมต้อสิ่งใด

เจ้าพนักงานผู้กระทำความผิดฐานกระทบทำทรมาน ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี หรือจำคุกตลอดชีวิต¹⁶ และปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงสี่แสนบาท¹⁷

ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานตามวรรคหนึ่ง ก่อ¹⁸ หรือยินยอม¹⁹ ให้บุคคลอื่นกระทำตามวรรคหนึ่ง หรือรู้ว่ามิเช่นนั้น จะกระทำความดังกล่าว แล้วไม่เข้าขัดขวาง²⁰ หรือกระทำการใดอันเป็นการช่วยปกปิดไว้²¹ ให้ถือว่าเจ้าพนักงานนั้น กระทำความผิดฐานกระทบทำทรมาน²² ต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน

¹¹ ถ้ากระทำโดยใช้วิธีการข่มขืนกระทำชำเรา ย่อมเป็นการกระทบทำทรมาน โดยไม่ต้องพิจารณาผล

¹²

- ใช้อันตรายสาหัส ซึ่งเป็นฐานความผิดที่มีอยู่แล้วตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อแยกแยะการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามหลักสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญทั่วไป (มาตรา ๓๒) กับการกระทบทำทรมานที่ต้องมี “ผล” ที่ร้ายแรง (severe)
- ถึงแม้มาตรา ๒๙๗ (๑) – (๖) จะรุนแรงเกินไป แต่กรณี (๗) – (๘) ย่อมเหมาะสมที่จะเป็นมาตรฐานในการแยกแยะและวินิจฉัย

¹³

- เนื่องจากกรณีมาตรา ๒๙๗ (๖) ต้องมีผลเป็น “จิตพิการอย่างติดตัว” ซึ่งน่าจะเป็นมาตรฐานที่ต่ำเกินกว่าความหมายของการกระทบทำทรมาน จึงเสนอว่าเพียงแต่ทำให้ “ได้รับผลกระทบต่อจิตใจในระยะยาว” (prolonged mental harm-เทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา) น่าจะเหมาะสมกว่า ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นทางการแพทย์ที่วินิจฉัยว่าผู้ที่ถูกกระทบทำทรมาน จะมีอาการ Posttraumatic stress disorder (PTSD) หรือเรียกว่า โรคเครียดอย่างรุนแรงหลักจากเหตุการณ์ร้าย
- จิตใจหมายถึงการทำงานของสมอง ซึ่งทั้งคำพิพากษาศาลฎีกา และคำอธิบายทางตำราได้วางบรรทัดฐาน และแนวทางไว้ อย่างชัดเจน ไม่ควรเปลี่ยนความหมาย หรือตีความผิดไปจากแนวดังกล่าว จึงไม่ควรเขียนกฎหมายโดยกำหนดวิธีการทำร้ายจิตใจตามที่ฟิลิปปินส์เขียนไว้

¹⁴ ถ้อยคำจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๔

¹⁵ ในที่ประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา มีคณะทำงานบางท่านเสนอว่าควรใช้คำว่า “ขู่เข็ญ” แต่ผู้ร่างเห็นว่าขู่เข็ญตามประมวลกฎหมายอาญาหมายถึง “จะกระทำ” แต่การกระทบทำทรมานต้องมี “ผล” (sever pain or suffering... is intentionally inflicted)

¹⁶

- เทียบกับความผิดตามมาตรา ๑๔๗
- ต้องสูงกว่าระวางโทษของความผิดฐานกระทำชำเราตามมาตรา ๒๗๖ เพราะมาตรานี้อาจพิจารณาได้ว่าเป็นเหตุฉกรรจ์

¹⁷ เทียบอัตราโทษปรับในอัตรา ๑ ปี ต่อ ๒๐,๐๐๐ บาท ตามการบัญญัติกฎหมายปัจจุบัน (เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๙/๙)

¹⁸ ถ้อยคำจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๔

ถ้าการกระทำทรามานเป็นเหตุให้ผู้กระทำถึงแก่ความตาย หรือกระทำโดยการข่มขืนกระทำชำเราจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำรับอันตรายสาหัส หรือรับอันตรายต่อจิตใจในระยะยาว เจ้าพนักงานผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

---

¹⁹ ถ้อยคำจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๘-๑๖๐

²⁰ มาจากการตีความคำว่า “รู้เห็นเป็นใจ” (acquiescence) ตามอนุสัญญาฯ

²¹

- มาจากการตีความคำว่า “รู้เห็นเป็นใจ” (acquiescence) ตามอนุสัญญาฯ
- ถ้อยคำจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๐๗-๑๑๐ วรรคท้าย

²² ถ้อยคำจากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔

ร่าง
พระราชบัญญัติ
แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..)
พ.ศ. ....

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่ .....
เป็นปีที่ ..... ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้ โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็น มาตรา ๙๐/๑ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา “มาตรา ๙๐/๑ เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใดถูกระงับการทรมาน ทารุณกรรมหรือลงโทษด้วยวิธีการที่โหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม บุคคลเหล่านั้นมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลยุติธรรม

- (๑) ผู้เสียหาย
- (๒) พนักงานอัยการ
- (๓) พนักงานสอบสวน
- (๔) บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้เสียหาย

เมื่อได้รับคำร้องดังนั้น ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าศาลเห็นว่าคำร้องนั้นมีมูลและเห็นว่าเป็นกรณีจำเป็นต้องให้ความคุ้มครองบุคคลผู้ถูกอ้างว่าถูกระงับการทรมานโดยเร็ว ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บังคับการตำรวจแห่งท้องที่ที่บุคคลผู้ถูกอ้างว่าถูกระงับการทรมานอยู่ หรือบุคคลอื่นตามที่ศาลเห็นสมควร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายจากบุคคลดังกล่าว นำเจ้าพนักงาน และผู้เชี่ยวชาญการเก็บพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยพลันเพื่อนำตัวบุคคลผู้ถูกอ้างว่าถูกระงับการทรมานพร้อมทั้งพยานหลักฐานมาศาลเพื่อไต่สวนโดยศาลอาจสั่งให้ผู้ที่ถูกอ้างว่าเป็นผู้กระทำความผิดต่อบุคคลดังกล่าวและผู้ที่เกี่ยวข้องในการกระทำนั้นมาไต่สวนด้วยก็ได้ หากเป็นที่เชื่อแก่ศาลว่ามีการกระทำความผิดต่อบุคคลดังกล่าวอ้าง ให้ศาลมีคำสั่งกำหนดมาตรการคุ้มครองชั่วคราวเพื่อมิให้บุคคลนั้นถูกระงับการทรมานอีกต่อไป และศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้กระทำความผิดจัดการแก้ไขเพื่อเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ถูกระงับการทรมานตามที่เห็นสมควรก็ได้

ในกรณีจำเป็น หากศาลเห็นสมควร ศาลอาจอนุญาตให้นำผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานไปยังสถานที่ทำการของทางราชการ หรือสถานที่แห่งอื่นที่ศาลเห็นสมควรซึ่งสามารถสอบถามผู้ต้องหาหรือทำการไต่สวน

โดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ การดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาโดยความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ ให้ระบุวิธีการสอบถามและไต่สวน รวมทั้งสัก্ষีพยานในการนั้นด้วย”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

นายกรัฐมนตรี

10/10/2564

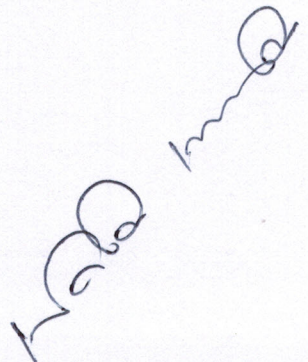
บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต
พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนคู่ชีวิต
เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันมีคู่ชีวิตเพศเดียวกันจำนวนมากที่ใช้ชีวิตร่วมกันตั้งครอบครัวทั่วไป แต่สถานภาพของคู่ชีวิตดังกล่าวไม่มีกฎหมายรับรองไว้ จึงทำให้บุคคลเหล่านี้ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายทั้งในเรื่องสิทธิและหน้าที่อันพึงมีพึงได้ ซึ่งขัดกับหลักการสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๓๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และตามหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สมควรให้มีกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิและรับรองการจดทะเบียนคู่ชีวิตเพศเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่าง
พระราชบัญญัติ
การจดทะเบียนคู่ชีวิต
พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วย การจดทะเบียนคู่ชีวิต

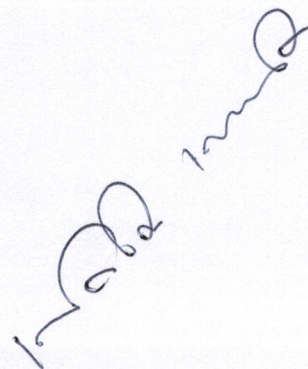
มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต
พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่
วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้
“คู่ชีวิต” หมายความว่า บุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันและได้จดทะเบียน
ตามพระราชบัญญัตินี้
“การจดทะเบียน” หมายความว่า การจดทะเบียนเพื่อความสะดวก
ทางกฎหมาย

“นายทะเบียน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรีผู้มีหน้าที่รักษาการ
ตามพระราชบัญญัตินี้ได้แต่งตั้งขึ้น

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้
และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑
เงื่อนไขการจดทะเบียนคู่ชีวิต

มาตรา ๕ การจดทะเบียนคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กระทำได้เมื่อบุคคลมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทย

มาตรา ๖ การจดทะเบียนคู่ชีวิตจะกระทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายแสดงความยินยอมให้ปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียน และให้นายทะเบียนบันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วยการจดทะเบียนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามแบบ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๗ การจดทะเบียนจะกระทำมิได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

- (๑) ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๒) ถ้าบุคคลทั้งคู่เป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมา หรือเป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดา ซึ่งความเป็นญาติดังกล่าวให้ถือตามสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะจะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่
- (๓) มีคู่สมรส หรือได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ก่อนแล้ว

มาตรา ๘ การจดทะเบียนคู่ชีวิตในต่างประเทศระหว่างคนที่มีสัญชาติไทยด้วยกัน หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทยให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

หมวด ๒
ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ชีวิต

มาตรา ๙ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวมาบังคับใช้โดยอนุโลม

คู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายเสมือนคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่น เช่น สิทธิในการใช้ชื่อสกุล สิทธิตามกฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยหรือประกันชีวิต สิทธิตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ สิทธิตามกฎหมายประกันสังคม สิทธิในการลดหย่อนภาษี สิทธิของผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและสิทธิอื่นๆตามกฎหมาย

หมวด ๓

ทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิต

มาตรา ๑๐ ทรัพย์สินระหว่างคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยทรัพย์สินระหว่างสามีภริยาแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัวมาบังคับใช้โดยอนุโลม

หมวด ๔

การสิ้นสุดการเป็นคู่ชีวิต

มาตรา ๑๑ คู่ชีวิตย่อมสิ้นสุดลงด้วยความตาย การสมครใจเลิกกันโดยการจดทะเบียน หรือศาลพิพากษาให้เพิกถอน

มาตรา ๑๒ เหตุที่จะขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนการจดทะเบียนคู่ชีวิต มีดังต่อไปนี้

- (๑) การฝ่าฝืนเงื่อนไขการจดทะเบียนคู่ชีวิต ตามหมวด ๑ แห่งพระราชบัญญัตินี้
- (๒) การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ได้กระทำโดยสำคัญผิด ถูกกลั่นแกล้ง หรือถูกข่มขู่ และให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐๕ ถึง มาตรา ๑๕๐๘ และมาตรา ๑๕๑๑ ถึง ๑๕๑๓ มาบังคับใช้โดยอนุโลม
- (๓) กรณีมีเหตุ ตามมาตรา ๑๕๑๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยการพิจารณาเหตุตาม(๓) แห่งมาตรานี้ ให้นำบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๑๗ ถึง มาตรา ๑๕๑๙ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๓ การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ฝ่าฝืน มาตรา ๕ มาตรา ๖ และ มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นเหตุให้บุคคลที่จดทะเบียนคู่ชีวิตโดยสุจริตเสื่อมเสียสิทธิที่ได้มาเพราะการจดทะเบียนคู่ชีวิตก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนการจดทะเบียนคู่ชีวิต แต่การจดทะเบียนคู่ชีวิตที่ฝ่าฝืน มาตรา ๗ ไม่ทำให้คู่ชีวิตเกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของคู่ชีวิตอีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา ๑๔ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยการสิ้นสุดแห่งการสมรส เช่น ผลการเพิกถอนการสมรส สิทธิเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู ค่าทดแทน ค่าเลี้ยงชีพ และการจัดการทรัพย์สินกรณีการหย่า มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของการจดทะเบียนคู่ชีวิตโดยอนุโลม

หมวด ๕
มรดก

มาตรา ๑๕ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ ว่า
ด้วยมรดก มาใช้บังคับกับสิทธิและหน้าที่ในการรับมรดกของคู่ชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติ
ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม (ฉบับที่ ๒)

พ.ศ. ....

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.
ให้ไว้ ณ วันที่.....
เป็นปีที่ ๖๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งตามมาตรา ๒๙ ประกอบกับมาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้อย่างที่ปรากฏว่า “ผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ” และ “สัญญาสำเร็จรูป” ของมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๔๐

“ผู้ผลิตหรือผู้รับจ้าง” หมายความว่า บุคคลผู้เข้าทำสัญญากับผู้ประกอบการค้า เพื่อขายหรือรับจ้างผลิต ดูแล หรือโดยประการอื่นใด แก่ผู้ประกอบการค้า ซึ่งสินค้า บริการ หรือประโยชน์อื่นใด

“ผู้ประกอบการ” หมายความว่า ผู้เข้าทำสัญญาในฐานะผู้ซื้อ ผู้ว่าจ้าง หรือในฐานะอื่นใดไม่ว่าโดยตรงหรือโดยผ่านบุคคลอื่น เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้า บริการ หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อประโยชน์ทางการค้า โดยที่มิได้เป็นผู้บริโภคในขั้นสุดท้าย

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความใน มาตรา ๔ และมาตรา ๑๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๔๐ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“ ข้อตกลงในสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ ผู้ผลิตหรือผู้รับจ้างผลิตสินค้ากับผู้ประกอบการ หรือในสัญญาสำเร็จรูป หรือในสัญญาขายฝากที่ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ ผู้ประกอบการ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปหรือผู้ซื้อฝากได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม และให้ผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ถือเอาข้อกำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายอื่นที่กำหนดสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบระหว่างคู่สัญญา เป็นข้อตกลงที่ใช้ในระหว่างคู่สัญญา และในกรณีที่ไม่มีการบัญญัติในเรื่องดังกล่าว ให้ตีความสัญญาไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายที่มีได้เป็นผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูปนั้น

ข้อตกลงที่มีลักษณะหรือมีผลให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าที่วิญญูชนจะถึงคาดหมายได้ตามปกติ หรืออาจก่อให้เกิดภาระเพิ่มขึ้นในกรณีที่ผู้ประกอบการ มีสิทธิเปลี่ยนแปลงหน้าที่และความรับผิดชอบสัญญา หรือต้องรับความเสี่ยงแต่เพียงฝ่ายเดียว หรือในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกที่ผู้ผลิตหรือผู้รับจ้างผลิตสินค้ากับผู้ประกอบการ ไม่สามารถควบคุมได้ เป็นข้อตกลงที่อาจถือได้ว่า ทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง เช่น

- (๑) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่เกิดจากการผิดสัญญา
  - (๒) ข้อตกลงให้ต้องรับผิดหรือรับภาระมากกว่าที่กฎหมายกำหนด
  - (๓) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือให้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ
  - (๔) ข้อตกลงให้สิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อหนึ่งข้อใด หรือปฏิบัติตามสัญญาในระยะเวลาที่ล่าช้าได้โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
  - (๕) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกร้องหรือกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าภาระที่เป็นอยู่ในเวลาทำสัญญา
  - (๖) ข้อตกลงในสัญญาขายฝากที่ผู้ซื้อฝากกำหนดราคาสินไถ่สูงกว่าราคาขายบวกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี
  - (๗) ข้อตกลงในสัญญาเช่าซื้อที่กำหนดราคาค่าเช่าซื้อ หรือกำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร
  - (๘) ข้อตกลงในสัญญาบัตรเครดิตที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องชำระดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าใช้จ่ายหรือประโยชน์อื่นใดสูงเกินกว่าที่ควรในกรณีที่ผิดนัดหรือที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการผิดนัดชำระหนี้
  - (๙) ข้อตกลงที่กำหนดวิธีคิดดอกเบี้ยทบต้นที่ทำให้ผู้บริโภคต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร
- ในการพิจารณาข้อตกลงที่ทำให้ได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งตามวรรคสาม จะเป็นการได้เปรียบเกินสมควรหรือไม่ ให้นำมาตรา ๑๐ มาใช้โดยอนุโลม”

“มาตรา ๑๑ ประกาศ โฆษณา คำรับรอง หรือการกระทำด้วยประการใดๆ ของผู้ประกอบการ ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ ซึ่งทำให้ผู้ผลิตหรือผู้รับจ้างผลิตสินค้ากับผู้ประกอบการ หรือผู้บริโภคเข้าใจได้ ในขณะทำสัญญาว่าผู้ประกอบการ ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ ตกลงจะมอบให้ หรือจัดหาให้ซึ่งสิ่งของ

บริการ หรือสาธารณูปโภคอื่นใด รับประกัน หรือจะดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งให้แก่ผู้ผลิตหรือผู้รับจ้างผลิตสินค้ากับผู้ประกอบการ หรือผู้บริโภคเพื่อเป็นการตอบแทนที่การเข้าทำสัญญา หรือข้อตกลงใดๆ ที่ผู้ประกอบการธุรกิจจะให้สิทธิประโยชน์เพิ่มเติมขึ้นจากที่ได้ทำสัญญาไว้ ให้ถือว่าข้อความ การกระทำหรือข้อตกลงดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบการ ผู้ผลิตหรือผู้รับจ้างกับผู้ประกอบการ ซึ่งผู้บริโภคสามารถนำสืบพยานบุคคล หรือพยานหลักฐานเกี่ยวกับข้อตกลงดังกล่าวได้ ถึงแม้ว่าการทำสัญญาเช่นนั้น กฎหมายจะกำหนดว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือและไม่ปรากฏข้อตกลงนั้นในหนังสือที่ได้ทำขึ้นก็ตาม

ข้อสัญญา หรือพฤติกรรมใดที่ฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ หรือที่มีให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ข้อสัญญานั้นเป็นโมฆะ

มาตรา ๕ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔/๑ มาตรา ๑๔/๑, ๑๔/๒, ๑๔/๓ และ ๑๔/๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๔๐

“มาตรา ๔/๑ บรรดาพฤติกรรมของผู้ประกอบการ หรือบุคคลอื่นใดที่กระทำเพื่อประโยชน์ทางการค้าของผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ อันเป็นการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล หรือเป็นเหตุให้กระทบต่อบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ความเป็นอยู่ส่วนตัว การดำเนินชีวิต หรือเจตจำนงของผู้ผลิตหรือผู้รับจ้าง ผู้บริโภค โดยไม่มีเหตุอันจะอ้างได้ตามกฎหมาย หรือเป็นการกระทำที่ไม่สมควรแก่ธรรมเนียมปฏิบัติทางการค้า สังคมหรือวัฒนธรรมไทย ถือเป็นการใช้สิทธิตามข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

(๑) การแทรกแซงเจตจำนงในการประกอบกิจการ หรือรูปแบบในการดำเนินกิจการของผู้ผลิตหรือผู้รับจ้าง

(๒) การปฏิเสธไม่เข้าทำสัญญา หรือเลิกสัญญา โดยไม่มีเหตุที่ชอบด้วยกฎหมาย หรือมีลักษณะเป็นการกีดกันแก่ง

(๓) การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้มาโดยไม่สามารถพิสูจน์แหล่งที่มาหรือกระบวนการที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือการขู่ว่าจะเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลภายนอก

(๔) การใช้สิทธิตามสัญญาหรือวิธีการบังคับชำระหนี้ที่ไม่สมควร หรือจงใจทำให้คู่สัญญา บุคคลในครอบครัว บุคคลในสถานที่ทำงาน หรือบุคคลที่ทำธุรกิจการค้า ได้รับความอับอาย ทำให้เข้าใจผิด หวาดกลัวว่าจะได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน หรือความเป็นอยู่ส่วนบุคคล รวมทั้งก่อการให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ

(๕) เพิกเฉยไม่ตรวจสอบ กรณีที่มีการฝ่าฝืนกฎหมาย ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ๔๕ วัน นับแต่ได้รับคำร้องขอเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย

(๖) ไม่ปฏิบัติตามคำชี้ขาดตามคำพิพากษาของศาลภายใน ๔๕ วัน นับแต่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุด

ในกรณีที่ผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ มีพฤติกรรมฝ่าฝืนบทบัญญัติในข้างต้น และผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ เป็นคู่สัญญา ได้รับสัมปทาน ความเห็นชอบ ใบอนุญาต หรือสิทธิในการประกอบธุรกิจจากหน่วยงานของรัฐ ให้หน่วยงานของรัฐ กำหนดโทษทางปกครองเพื่อเป็นค่าชดเชยให้แก่ผู้ผลิตหรือผู้รับจ้าง และผู้บริโภคเป็นรายครั้ง โดยโทษปรับเป็นจำนวนไม่เกินสิบเท่าของค่าเสียหาย

ที่อาจคำนวณเป็นเงินได้ และจำนวนไม่ต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้
ในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองตามกฎหมาย ให้ศาลปกครองมีอำนาจเพิ่มโทษเป็นทวีคูณทุกครั้งที่มีการ
กระทำความผิดซ้ำภายในระยะเวลาหนึ่งปี

เงินได้ที่ผู้ผลิตหรือผู้รับจ้างผลิตสินค้ากับผู้ประกอบการและผู้บริโภคได้รับจากผู้ประกอบการตามคำสั่ง
ทางปกครอง หรือคำสั่งของศาลปกครองให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องอยู่ภายใต้การเสียภาษีตามประมวลรัษฎากร

“มาตรา ๑๔/๑ ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๔/๑ มีหน้าที่ออกระเบียบ
หรือข้อบังคับเพื่อให้มีการปฏิบัติตามบทบัญญัตินี้ ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่กฎหมายฉบับนี้มีผลใช้บังคับ
ในระหว่างที่ไม่มีระเบียบดังกล่าว ให้ถือว่า บทบัญญัตินี้เป็นระเบียบปฏิบัติแทน

ภายใน ๔๕ วัน นับแต่ได้รับหนังสือร้องเรียนจากผู้ผลิตหรือผู้รับจ้าง หรือผู้บริโภค ให้หน่วยงานของรัฐ
ทำหนังสือชี้ขาดและแจ้งแก่ผู้ร้องเรียน และหากเห็นว่า ผู้ประกอบการมีพฤติกรรมตามมาตรา ๔/๑ ให้หน่วยงาน
ของรัฐนั้นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ ปิดประกาศ แจ้ง หรือโฆษณาข่าวสาร
เกี่ยวกับข้อสัญญาและพฤติกรรมที่ไม่เป็นธรรม แก่ผู้ผลิตหรือผู้รับจ้าง และผู้บริโภค เพื่อให้ทราบถึงสิทธิที่ได้รับการ
คุ้มครองตามบทบัญญัตินี้ หรือเกี่ยวกับการดำเนินการตาม (๒) หรือ (๓)

(๒) ให้ผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ แก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงวิธีการ
เพื่อไม่ให้ขัดต่อบทบัญญัตินี้ หรือวิธีการเรียกร้องให้ผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการค้า หรือวิชาชีพ
ให้ชดเชยค่าเสียหายตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(๓) ในกรณีที่ ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ เพิกเฉย โดยไม่มีการดำเนินการแก้ไข
พฤติกรรมที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จ ภายใน ๑๒๐ วันนับแต่มีหนังสือออกคำสั่งตามบทบัญญัติข้างต้น
ให้หน่วยงานมีหน้าที่ฟ้องร้องต่อผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการค้า หรือวิชาชีพ รวมทั้งผู้แทนนิติบุคคล
ที่เกี่ยวข้อง ภายใน ๑๒๐ วันนับแต่วันครบกำหนดระยะเวลา

ให้ผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ รับผิดชอบค่าใช้จ่ายของผู้ผลิตหรือผู้รับจ้าง
และผู้บริโภค รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามวรรคสอง

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตาม (๒) แต่ผู้ประกอบการ และผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ
ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว ให้หน่วยงานของรัฐมีหน้าที่จัดให้มีการดำเนินการแทน โดยผู้ประกอบการ และผู้ธุรกิจ
การค้าหรือวิชาชีพเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการดำเนินการตามวรรคสองและวรรคสาม ให้เป็นไปตามประกาศ
ของหน่วยงานของรัฐ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา และคำสั่งตามมาตรา นี้ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

“มาตรา ๑๔/๒ ในคดีที่ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบการค้าหรือวิชาชีพ ซึ่งถูกฟ้องเป็นนิติบุคคล
หากข้อเท็จจริงปรากฏว่านิติบุคคลดังกล่าวถูกจัดตั้งขึ้นหรือดำเนินการโดยไม่สุจริตหรือมีพฤติการณ์ฉ้อฉล
หลอกลวงผู้ผลิต ผู้รับจ้าง หรือผู้บริโภค หรือมีการยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินของนิติบุคคลไปเป็นประโยชน์ของบุคคล
ใดบุคคลหนึ่ง และทรัพย์สินของนิติบุคคลมีไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ตามฟ้อง เมื่อคู่ความร้องขอหรือศาล
เห็นสมควร ให้ศาลมีอำนาจเรียกหุ้นส่วน ผู้ถือหุ้นหรือบุคคลที่มีอำนาจควบคุมการดำเนินงานของนิติบุคคลหรือ

ผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลดังกล่าวเข้ามาเป็นจำเลยร่วม และให้มีอำนาจพิพากษาให้บุคคลเช่นว่านั้น ร่วมรับผิดชอบในหนี้ที่นิติบุคคลมีต่อผู้บริโภคร่วมด้วย เว้นแต่ผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นในการกระทำดังกล่าว หรือในกรณีของผู้รับมอบทรัพย์สินนั้นจากนิติบุคคลจะต้องพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับทรัพย์สินมาโดยสุจริต และเสียค่าตอบแทน

ผู้รับมอบทรัพย์สินจากนิติบุคคลตามวรรคหนึ่งให้ร่วมรับผิดชอบไม่เกินทรัพย์สินที่ผู้นั้นได้รับจากนิติบุคคลนั้น”

“มาตรา ๑๔/๓ ในการพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ศาล มีอำนาจพิพากษาและกำหนดโทษปรับเพื่อชดเชยความเสียหาย แก่ผู้ผลิตหรือผู้รับจ้าง เป็นจำนวนไม่เกินสิบเท่า ของค่าเสียหายที่อาจคำนวณเป็นเงินได้ และจำนวนไม่ต่ำกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท สำหรับค่าเสียหายที่ไม่อาจคำนวณ เป็นเงินได้

ถ้าภายหลังที่ได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดแล้ว ปรากฏว่ามีการฟ้องผู้ประกอบการ ผู้ประกอบธุรกิจการค้าและ วิชาชีพเป็นรายเดียวกัน โดยข้อเท็จจริงที่พิพาทเป็นอย่างเดียวกับคดีก่อนและศาลในคดีก่อนได้วินิจฉัยไว้แล้ว ศาลในคดีหลัง อาจมีคำสั่งให้ถือว่าข้อเท็จจริงในประเด็นนั้นเป็นอันยุติเช่นเดียวกับคดีก่อนโดยไม่ต้องสืบ พยานหลักฐาน เว้นแต่ศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงในคดีก่อนนั้นยังไม่เพียงพอแก่การวินิจฉัยชี้ขาดคดี หรือเพื่อให้โอกาส แก่คู่ความที่เสียเปรียบต่อคู่คดี ศาลมีอำนาจเรียกพยานหลักฐานมาสืบเองหรืออนุญาตให้คู่ความนำพยานหลักฐาน มาสืบเพิ่มเติมตามที่เห็นสมควรก็ได้ ทั้งนี้ หากศาลเห็นว่า ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพฝ่าฝืน บทบัญญัติตามกฎหมายนี้ ให้ศาลเพิ่มโทษปรับเป็นทวีคูณจากคดีที่ถึงคำพิพากษาในคดีหลังสุด”

“มาตรา ๑๔/๔ ผู้ประกอบการ ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพใดที่ฝ่าฝืนคำสั่งของหน่วยงานรัฐ ตามมาตรา ๑๔/๑ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค และ ผู้ประกอบการในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติชัดเจนในเรื่องการใช้สิทธิตามสัญญาหรือวิธีการบังคับชำระหนี้ ที่ไม่สมควร หรือจงใจทำให้คู่สัญญา บุคคลในครอบครัว บุคคลในสถานที่ทำงาน หรือบุคคลที่ทำธุรกิจการค้า ได้รับความอับอาย ทำให้เข้าใจผิด หวาดกลัวว่าจะได้รับอันตรายต่อชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน รวมทั้งการทำ สัญญาระหว่างผู้ประกอบการรายย่อย รวมทั้งมาตรการคุ้มครองและรักษาสิทธิโดยให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วม สมควรแก้ไขกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สัญญาต้นแบบ

ข้อตกลงซื้อขายพืชผลและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

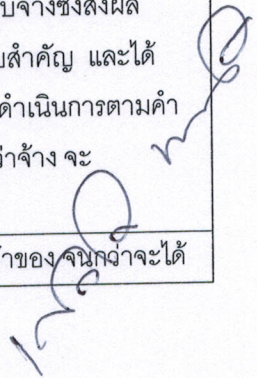
๑.	วันที่ทำสัญญา	วันที่.....
๒.	สถานที่ทำสัญญา	ณ บ้านเลขที่.....
๓.	คู่สัญญาฝ่ายผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง เลี้ยง	บริษัท.....จำกัด โดย..... ตั้งอยู่ที่.....
๔.	คู่สัญญาฝ่ายผู้ขาย/ผู้รับจ้าง เลี้ยง	นาย/นางสาว..... อยู่ที่.....
๕.	วัตถุประสงค์ของสัญญา	.....(๑) ตกลงประกันราคาซื้อพืชผลทางการเกษตร .....(๒) ว่าจ้างเลี้ยงและดูแลพันธุ์..... จนเติบโตตามที่กำหนดในสัญญานี้โดย .....ก. ประกันรายได้ .....ข. ประกันราคา
๖.	พืชผลทางการเกษตร	ได้แก่..... ตามเกณฑ์ที่ผู้ซื้อหรือผู้ว่าจ้างได้ประกาศไว้ต่อสาธารณะเป็นการล่วงหน้า
๖.	ความผูกพันและอายุสัญญา	สัญญานี้จะมีผลผูกพันคู่สัญญาทั้งสองเมื่อ ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง ได้ออกหนังสือรับรองให้แก่ ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างว่า ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างได้ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของ การให้ข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว ให้สัญญานี้มีระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๒ เท่าของระยะเวลาคืนทุนและคืนกำไรอีกไม่น้อย กว่าร้อยละ ๕๐ ของเงินลงทุนตามที่ผู้ซื้อหรือผู้ว่าจ้างได้แจ้งแก่ผู้ขายหรือผู้รับจ้าง โดย จะมีสิทธิขอลงเลิกสัญญาในระหว่างระยะเวลาดังกล่าวได้เฉพาะในกรณีที่มีเหตุเล็ก ตามสัญญานี้เท่านั้น
๗.	สถานที่ปฏิบัติตามสัญญา และส่งมอบทรัพย์สิน	เลขที่..... มีเนื้อที่ประมาณ.....ไร่
๘.	สิทธิ/หน้าที่และคำรับรอง ของผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง	
๘.๑	สิทธิของผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง	(๑) รับมอบ/ได้รับสิทธิในการซื้อแต่ผู้เดียว ซึ่งพืชผลทางการเกษตร เมื่อครบ กำหนดเวลาตามสัญญา (๒) ส่งบุคลากรเข้าตรวจสอบและเก็บข้อมูลมาตรฐานต่าง ๆ จากสถานที่หรือโรงเรือน ที่เกี่ยวข้องกับพืชผลทางการเกษตร ในเวลากลางวัน ตามระยะเวลาที่จำเป็นและ สมควร โดยจะต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อพืชผลทางการเกษตร (๓) มีสิทธิชะลอการส่งพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ในกรณีที่เกิดโรคระบาด หรือภัยธรรมชาติ

Handwritten signature and date: 1/2/20

		<p>หรือเหตุสุดวิสัย เช่น ไฟไหม้ เหตุจลาจล หรือระงับการปฏิบัติตามสัญญา เมื่อมีการนำข้อพิพาทระหว่างผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง และผู้ขาย/ผู้รับจ้าง ขึ้นสู่ศาล</p> <p>(๔) มีสิทธิขอให้ ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง รับผิดชอบต่อรจกณ์ต่าง ๆ เช่น ภาวะบกพร่องอาหาร ในราคาที่สมควร เว้นแต่ผู้ขาย/ผู้รับจ้างไม่มีความประสงค์จะดำเนินการดังกล่าว ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างจะต้องรับคืนโดยค่าใช้จ่ายของตนเอง</p> <p>(๕) มีสิทธิขอให้ ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง โรงเรือน หรือระบบการดูแลพืชผลทางการเกษตร ในกรณีที่มีปัจจัยเสี่ยงที่มีนัยสำคัญต่อพืชผลทางการเกษตร</p>
<p>๘.๒ หน้าที่ของผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างในการให้ข้อมูล</p>		<p>ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง มีหน้าที่ให้ข้อมูลหรือดำเนินการตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้ โดยจะเรียกค่าใช้จ่ายหรือค่าตอบแทนอื่นใดจากการปฏิบัติหน้าที่นี้ได้</p> <p>(๑) ส่งบุคลากรเข้าตรวจสอบพื้นที่และโรงเรือนเดิมของผู้ขาย/ผู้รับจ้าง ที่มีอยู่ เพื่อประเมินถึงความเป็นไปได้ในการลงทุน การปรับปรุงพื้นที่/โรงเรือน การติดตั้งและจัดหาอุปกรณ์ แรงงาน และค่าใช้จ่าย รวมทั้งรายได้และผลตอบแทนที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยรับรองความคลาดเคลื่อนไม่เกินร้อยละ ๑๕</p> <p>(๒) เปิดการอบรมผู้ขาย/ผู้รับจ้าง เพื่อให้เข้าใจถึงเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ของผู้ขาย/ผู้รับจ้าง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจจนสามารถปฏิบัติตามเกณฑ์ที่สำคัญได้</p>
<p>๘.๓ หน้าที่ของผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างในระหว่างการปฏิบัติตามสัญญา</p>		<p>ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามสัญญา หรือคำรับรองต่าง ๆ ที่ได้ให้ไว้กับผู้ขาย/ผู้รับจ้าง โดยจะเรียกค่าใช้จ่ายหรือค่าตอบแทนเฉพาะที่ระบุไว้ในสัญญานี้ และจะต้องเป็นราคาที่ไม่สูงกว่าราคาตลาด หรือเป็นภาวะแก่ผู้ขาย/ผู้รับจ้างเกินสมควร ดังนี้</p> <p>(๑) ส่งมอบปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ อาหาร สัตว์ ยารักษาโรค วัคซีน โดยจะต้องจัดส่งในปริมาณและเป็นไปตามกำหนดเวลาที่สอดคล้องกับแผนการผลิตหรือการเลี้ยงซึ่งผู้ซื้อหรือผู้ว่าจ้างเป็นผู้กำหนด</p> <p>(๒) ในวันทำสัญญานี้ ได้ส่งมอบและอธิบายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการผลิตและเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ที่เป็นลายลักษณ์อักษรให้แก่ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง และจะแจ้งให้ผู้ขายหรือผู้รับจ้างทราบ ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงเกณฑ์มาตรฐาน หรือปัจจัยการผลิตในด้านต่าง ๆ เช่น สูตร ขนาด ราคา หรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อพืชผลทางการเกษตรในด้านใดก็ตาม และไม่ว่าจะเป็นเปลี่ยนแปลงโดยผู้ผลิต ผู้นำเข้าผู้ซื้อ/ผู้รับจ้าง รวมทั้งผลกระทบต่ออาจมีขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว</p> <p>(๓) รับมอบพืชผลทางการเกษตร ตรงตามกำหนดเวลา โดยค่าใช้จ่ายของผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างเอง ในกรณีที่มีความล่าช้าเกิดขึ้น ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง จะต้องแจ้งให้ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างทราบทันที ในกรณีนี้ ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง จะต้องชดเชยค่าใช้จ่ายในการดูแลและบำรุงรักษาให้แก่ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง และ/หรือจัดให้ซึ่งปัจจัยการผลิตโดยไม่คิดมูลค่า</p> <p>(๔) ชำระราคาให้แก่ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง ภายใน ๕ วันทำการ นับจากวันที่เข้ามรับมอบ</p>

	<p>หรือวันที่ถึงกำหนดรับมอบพืชผลทางการเกษตรแล้วแต่กรณี ในกรณีที่ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง ไม่เข้ามารับมอบภายในกำหนด ให้ถือตามจำนวนที่ประมาณการไว้โดยผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง เว้นแต่จะพิสูจน์ได้เป็นอย่างอื่น</p> <p>(๕) ไม่นำหนี้อื่นใดระหว่างผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง และผู้ขาย/ผู้รับจ้างนอกเหนือจากหนี้ที่เกิดจากปัจจัยการผลิตมาหักออกจากราคาตามสัญญาสำหรับในกรณีที่เป็นการค้าเสียหายจากการผิดสัญญานั้น จะหักได้ตามจำนวนค่าเสียหายที่เป็นจริงและคำนวณเป็นเงินได้ โดยจะต้องเกิดจากการที่ผู้ขาย/ผู้รับจ้างจงใจหรือทุจริต และเป็นเหตุให้ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างเสียหายเท่านั้น</p> <p>(๕) เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานต่าง ๆ โดยส่งมอบให้แก่หน่วยงานของรัฐ หรือในเว็บไซต์ของบริษัท เพื่อเป็นหลักฐานอ้างอิงก่อนการทำสัญญาหรือปรับปรุงมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ไม่น้อยกว่า ๑๐ วันทำการ</p>
<p>๘.๔ คำรับรองของผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง</p>	<p>ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง ขอให้คำรับรองว่า</p> <p>(๑) บรรดาข้อมูลที่เกี่ยวข้องพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์ ยารักษาโรค การประเมินความเป็นไปได้ในการลงทุนและผลตอบแทน อัตราความเสี่ยง หรือข้อมูลอื่นใด ที่ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง ได้ให้แก่ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง ไม่ว่าโดยวาจา หรือลายลักษณ์อักษร และไม่ว่าจะได้เผยแพร่ ณ สถานที่ใด โดยทางตรงหรือทางอ้อม ล้วนแต่เป็นความจริง สามารถปฏิบัติและเกิดผลตอบแทนจริงในการปฏิบัติทั่วไป โดยมีได้เป็นเพียงการทดลองหรือควบคุมสภาพแวดล้อมประเภทปิด และไม่ได้ปิดบังซ่อนเร้น หรือไม่ทำให้เกิดความเข้าใจแต่อย่างใด ในกรณีที่มีความขัดแย้งกัน ให้ถือว่าผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างให้คำรับรองข้อมูลที่เป็นคุณแก่ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง</p> <p>(๒) ในกรณีที่ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง ปฏิบัติตามสัญญานี้ ตามมาตรฐานของผู้ขาย/ผู้ว่าจ้าง แต่เป็นเหตุให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อยู่อาศัยใกล้เคียง หรือเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม จนหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งให้หยุดดำเนินการ ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างจะรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดขึ้น รวมถึงค่ารื้อถอนหรือปรับปรุงโรงเรือนให้อยู่ในสภาพเดิม</p> <p>(๓) ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง จะรับผิดชอบในกรณีที่พืชผลทางการเกษตรมิได้เจริญเติบโตให้ เป็นไปตามมาตรฐานที่ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างระบุไว้ เช่น อัตราแลงเนื้อต่ำกว่าเกณฑ์ โดยที่ไม่มีหลักฐานยืนยันได้ว่าเกิดจากความผิดของผู้ขาย/ผู้รับจ้าง เว้นแต่กรณีที่เกิดเหตุสุดวิสัย เช่น ความแปรปรวนทางอากาศสูงกว่าเกณฑ์ที่ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างกำหนด</p> <p>(๔) จะไม่เปลี่ยนแปลงเกณฑ์และมาตรฐานต่าง ๆ จนกว่าจะพ้นระยะเวลาคืนทุนตามสัญญาหรือผู้ขาย/ผู้รับจ้าง ได้ผลตอบแทนเกินทุนและเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงสถานที่ และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่จะเป็นไปตามคำสั่งของหน่วยงานรัฐ</p>

๙.	สิทธิ/หน้าที่และคำรับรอง ของผู้ขาย/ผู้รับจ้าง	
	๙.๑ สิทธิของผู้ขาย/ผู้รับจ้าง	<p>(๑) ได้รับการเปิดเผยข้อมูลอย่างชัดเจน เป็นธรรม โดยมีสิทธิร้องขอตามที่สมควร เพื่อให้ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง อธิบายเพิ่มเติมเป็นลายลักษณ์อักษร</p> <p>(๒) มีสิทธิได้รับปัจจัยการผลิต พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานที่ยอมรับกัน ในทางอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ในจำนวนและเวลาที่สอดคล้องกับแผนการผลิต</p> <p>(๓) ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง จะแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูล ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือมีผลกระทบต่อ ปัจจัยการผลิต หรือพืชผลทางการเกษตร</p> <p>(๔) ได้รับชำระราคาตรงตามกำหนดเวลา โดยไม่ถูกหักกลบบนหนึ่ อย่างไม่เป็นธรรม</p> <p>(๕) ไม่ถูกแทรกแซง หรือยุติ การดำเนินกิจการโดยไม่เป็นธรรม</p>
	๙.๒ หน้าที่ของผู้ขาย/ผู้รับ จ้าง	<p>(๑) ปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาโดยความสุจริต และเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ผู้ซื้อ/ ผู้ว่าจ้างได้กำหนดไว้</p> <p>(๒) วางหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญานี้ เป็น..... จำนวน.....ซึ่งเป็นอัตราเฉลี่ยไม่เกิน ร้อยละ ๓๐ ของมูลค่ารวมของ ปัจจัยการผลิตทั้งหมดต่อรอบ</p> <p>ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง จะยึดหลักประกันนี้ได้เฉพาะในกรณีที่ผู้ขาย/ผู้รับจ้างผิดสัญญา และได้ ฟ้องร้องต่อศาลเท่านั้น ทั้งนี้ ในกรณีที่ไม่มีผิดสัญญา ผู้ซื้อ/ผู้รับจ้าง จะคืน หลักประกัน พร้อมดอกเบี้ย ในอัตราเทียบเท่าดอกเบี้ยเงินฝากประจำประเภท ๑ ปี ของธนาคาร..... ภายใน ระยะเวลา ๓๐ วัน นับแต่วันที่สัญญาสิ้นสุด</p> <p>(๓) จัดหาบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมและมีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติตาม สัญญานี้</p>
	๙.๓ คำรับรองของผู้ขาย/ ผู้รับจ้าง	<p>(๑) ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง ได้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่าง ๆ และอนุญาตให้ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง เข้าตรวจสอบสภาพพื้นที่ สภาพแวดล้อม และความเหมาะสมในการปฏิบัติตาม สัญญานี้แล้ว โดยมีได้ให้คำรับรองหรือรับประกันใดใด การตัดสินใจเข้าทำสัญญานี้ ถือเป็นการตัดสินใจของผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้างแต่เพียงลำพัง</p> <p>(๒) ในกรณีที่ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง เห็นว่า มีปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากผู้ขาย/ผู้รับจ้างซึ่งส่งผล กระทบต่อคุณภาพและปริมาณของพืชผลทางการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญ และได้ ขอให้ดำเนินการแก้ไขหรือปรับปรุงตามสมควร ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง จะดำเนินการตามคำ ขอดังกล่าวภายในเวลา ๑ เดือน ในกรณีที่ปัจจัยภายนอก ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง จะ ดำเนินการเท่าที่กระทำได้ เพื่อให้ปัจจัยเสี่ยงดังกล่าวสิ้นสุดลง</p>
๑๐.	กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงภัย	กรรมสิทธิ์และความเสี่ยงภัยในพืชผลทางการเกษตร ถือเป็นของเจ้าของเงินกู้จะได้

		ส่งมอบและได้รับชำระราคาครบถ้วน ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง จะต้องรับผิดชอบในกรณีที่มีความเสียหายดังกล่าวเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้ขาย/ผู้รับจ้าง หรือนุเคราะห์ของผู้ขาย/ผู้รับจ้างเท่านั้น
๑๑.	เหตุสุดวิสัยและการเปลี่ยนแปลง	กรณีที่มีเหตุสุดวิสัย หรือมีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เป็นผลกระทบต่องาน การเกษตร หรือการชำระหนี้ของผู้สัญญาใดใดตามสัญญา ให้ผู้สัญญาฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากเหตุดังกล่าว ได้รับความเพิ่มขึ้นตามสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว
๑๒.	ค่าใช้จ่ายและภาษี	คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ตกลงว่า ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการทำสัญญานี้ ค่าอากรแสตมป์ ให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
๑๓.	ข้อพิพาท	<p>(๑) ในกรณีที่มีปัญหาหรือเกิดความขัดแย้งกัน คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงให้สำนักงานยุติธรรมจังหวัด ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้ไกล่เกลี่ยระงับข้อพิพาทภายในระยะเวลา ๑๕ วัน ในกรณีที่ไม่สามารถระงับข้อพิพาทได้ คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจึงจะมีสิทธิฟ้องร้องต่อศาล</p> <p>(๒) ตลอดอายุสัญญาฉบับนี้ ในระหว่างการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือในระหว่างการระงับข้อพิพาทในลักษณะใด คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงว่า</p> <p>(ก) จะไม่ชะลอ ระวังหรือยุติการปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาจนเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหายมิได้ เว้นแต่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะปฏิเสธไม่ยอมรับ</p> <p>(ข) ข้อกำหนดและสัญญาใดใดในระหว่างคู่สัญญา ที่ตกลงเพิ่มเติมหรือแก้ไขเพื่อให้ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง เป็นผู้รับความเสี่ยงภัย ภาระ หรือมีหน้าที่เพิ่มเติมแต่เพียงลำพัง โดยไม่มีค่าตอบแทนในระดับที่เทียบเท่ากันได้ในทางเศรษฐกิจ ให้ถือว่าเป็นอันใช้บังคับไม่ได้ และไม่มีผลผูกพันกัน</p> <p>สัญญาข้อนี้ ให้มีผลผูกพันในระหว่างคู่สัญญาตลอดไป แม้ว่าสัญญานี้จะถูกรื้อถอนหรือสิ้นสุดไม่ว่าในกรณีใด</p>
๑๔.	การเลิกสัญญา	<p>ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจงใจไม่ปฏิบัติตามหน้าที่หรือคำรับรองตามสัญญา โดยมิได้เกิดจากเหตุสุดวิสัย หรือการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ใดใดที่มีผลกระทบต่อการทำงานตามสัญญาอย่างมีนัยสำคัญ คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจากกรณีดังกล่าว มีสิทธิบอกเลิกสัญญาในกรณีต่อไปนี้ โดยคู่สัญญาฝ่ายที่ถูกบอกเลิกสัญญาจะเรียกค่าเสียหายจากการเลิกสัญญานั้นมิได้</p> <p>(๑) คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากการผิดสัญญา ได้แจ้งเป็นหนังสือให้ดำเนินการแก้ไขเหตุที่ผิดสัญญาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑ เดือน แต่ไม่ได้รับการแก้ไข</p> <p>(๒) คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับผลกระทบจากการผิดสัญญา อันเนื่องมาจากการทุจริต ทุจริต ปลอมปิดข้อเท็จจริง หรือจงใจฝ่าฝืนกฎหมายอาญาทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเสียหาย</p>

สัญญาที่ทำขึ้นเป็นสองฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้อ่านและเข้าใจข้อความในสัญญาโดย
ตลอดแล้ว เห็นว่าถูกต้องตรงกัน จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน และต่างถือไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ ..... ผู้ซื้อ/ผู้ว่าจ้าง
(.....)
ลงชื่อ ..... ผู้ขาย/ผู้รับจ้าง
(.....)
ลงชื่อ ..... พยาน
(.....)
ลงชื่อ ..... พยาน
(.....)
ลงชื่อ ..... ผู้แทนสำนักงานยุติธรรมจังหวัด
(.....)

1๓๑๑